

Pitanje narodnih manjina

Od 22 do 24 o. mj. održaće se u Ženevi treći kongres predstavnika evropskih narodnih manjina. Delegati pojedinih organizacija manjina, koji predstavljaju četrdeset milijuna ljudi koji se čute manjinom u narodnosnom smislu, izrađivaće dalje kao i na prošlogodišnjim kongresima detaljizirani manjinski program.

Pitanje narodnih manjina nastupa dnevice u sve to jačoj formi. I, možemo reći, samo u Evropi. Amerika ga nema, premda bi se na prvi mah moglo reći da n. pr. sjeverno-američka Unija ima vladajući, prvoklasni narod. I u Evropi imamo država gdje nema narodnih manjina. To spada u prvom redu Švicarska. Država sa tri narodnosti, ima većinski narod (Nijemci), ali druga dva naroda neosjećaju nikakvu drugorazrednost ili zapostavljenost većinskom narodu. Manjinsko pitanje postoji u svim onim državama, čija organizacija i njen smisao daju jednoj narodnosti ili nekolicini njih karakter većinskog, prvorazrednoga naroda, recimo i državotvornog elementa. Drugi narodi koji čute već u pravcu i smislu državne organizacije, jednu zapostavljenost za svoj kulturni i gospodarski razvitak, smatraju se narodnom manjinom.

I u toj jezgri nalazi se i ključ za riješenje manjinskog pitanja. To je demokratija. Demokratija princip traži što veće mogućnosti za razvoj naroda. Ako idemo da to načelo stavljamo u praksu, pokazalo se da je to moguće samo širokim autonomijama. Treba dati što više mogućnosti razvika decentraliziranim jedinicama — pokrajinama i općinama, i pitanje demokratije biva skoro automatski riješeno. Ako se po ključu popisa pučanstva u program naše prosvjetne politike unese srazmjerni broj škola i za one grupe narodnosti koje danas po krivici nazivamo narodnim manjinama, imaćemo riješen prosvjetni dio manjinskog problema. Ako se decentraliziranim jedinicama predađe briga za svu kulturu — škole, muzeje, kazališta, ne znamo da li će uopće postojati kakva osnovana tvrdnja o politici koja odnarođuje. Ako konačno i ekonomski život pokrajinskih jedinica bude omogućen, današnje narodne manjine imaću u državi sve što je moguće za njihov razvitak i uživaće položaj većinskoga naroda. A za tim se i ide. Država nemože biti nacionalistički većinski obojena, a da to ne bude pristrano jednoj ili drugoj manjoj narodnosnoj skupini da ne stvara zlu kriv kod susjeda, iridentu a ponekad i imperijalističke težnje; ali država može da vodi dobru ekonomsku politiku narodnog blagostanja, može da silno utječe na kulturni razvoj svojih državljana po principu demokratije. A takav rad neće moći ikoga da vrijeđa, niti da koga — osim kakvog nacionalističkog šovena — tjera da oponira.

U nacionalističkoj državi, kojoj je glavna zadaća da pečat i smisao državne organizacije bude udaren po većinskom narodu, nepre-

ostaje drugorazrednoj narodnoj manjini nego, da bira: ili 1. vjernost nacionalističkom većinskom pojmu države izdajstvom naroda — renegatstvo, ili 2. vjernost na rodu izdajstvom nacionalističkog većinskog pojma države — iridentu. U socijalnoj demokratskoj državi će biti spojena i vjernost državi i vjernost narodu bez renegatstva i iri-

Politička situacija

U političkim krugovima još se uvijek uporno govori o paktu gg. dra Korosca i Vukičevića te o reviziji ustava. U prvom redu je veliku buku podigla vijest *Politike* da je sporazum dra Korosca i Vukičevića parafirao-sopotpisao i sam kralj. Ta vijest je energično opovrgnuta koli od Vukičevića, toliko i od dra Korosca. Međutim se iza toga nešto drugo krije. Ta vijest je bačena kao mag i upozorenje da drugi ustavni faktor, kruna, odbrava sporazum i da želi da se kombinacija dra Korosca i Vukičevića uzdrži.

Na izvještje dra Korosca, koji je govorio u mogućnosti revizije ustava, gurali su Pribičević, pašičević te centralistički demokrati. U prvi mah je i neinformirani Vukičević protiv revizije nastupio, ali odjednom citamo govore g. dra Marinkovića u Bijeloj Crkvi te izvještje g. Vukičevića, u kojima proglašavaju da ustav nije evanđelje i da se može mijenjati i da će se mijenjati.

Izjave dra Marinkovića

Ministar vanjskih poslova dr Marinković dao je prekucer na Biedu cijeli kup vrlo važnih izvjava.

U prvom redu je naglasio da će se pregovori s Italijom provesti nakon izbora. Pregovori oko trgovačkog ugovora s Njemačkom svršeni su te će ugovor biti skoro potpisan. Dr Marinković će otići kao delegat države na jesensko zasjedanje Lige Naroda.

Vrio je važno što dr Marinković misli o reviziji izbornog zakona. Po njegovom čini se da će se ostati kod dosadašnjeg načina dijeljenja mandata. Ali doći će do promjene u načinu glasovanja. Uvesti će se tzv. panaširanje. Izbornik će moći da red kandidata na listi za koju glasuje, mijenja po svojoj volji. Takav način je naveden i u Italiji u obliku tzv. glasa prednosti.

Sedamdesetpeća godišnjica dra Matka Laginje

U srijedu 10 o. mj. proslavio je tiho i skromno u krugu svoje obitelji sedamdeset i petu godišnjicu svog rođenja veliki borac naše hrvatske Istre, jedan od rijetkih Hrvata-političara koji su sve svoje sile stavili u službu svom narodu — naš dr Matko Laginja.

Dr Laginja je rođen 10 kolovoza 1952 u Klani kastavske općine. Gimnaziju je učio na Rijeci, pravo u Zagrebu i Gracu, a posebice je pak učio trgovačko pravo i trgovačke

dente putem decentralističke demokratske autonomije.

Od srca želimo da naša država pođe putem kantonske Švicarske i da se naši drugorodni sadržavljeni na sjeveru i na jugu nebudu više osjećali narodnom manjinom, već u svakom pogledu ravnopravnim braćom Hrvata, Srba i Slovenaca. Jer tvrdo vjerujemo da kulturno natjecanje doprinosi živosti i snazi države i predbro znamo da će sto-

nauke u Trstu. Službovao je kratko vrijeme kod općine u Zagrebu i Kastvu. U Pulj je bio odvjetnikom do svršetka rata i onda se naselio u Zagrebu. Još od 1883. bio je zastupnikom na pokrajinskom istarskom saboru, a od jeseni 1891. na carevinskom vijeću u Beču. Bio je član i privremenog parlamenta i ustavotvorne Skupštine u Beogradu. Za Stojana Protića bio je ban Hrvatske i Slavonije sa Međimurjem. U svoje je vrijeme bio predsjednik komisije za razgraničenje između Rijeke, odnosno Italije i Jugoslavije, a sad je predsjednik naše komisije za razdoblje imovine Istre i kastavske općine. Bavio se je još za mlada beletristikom i istoriografijom, a napisao je i nekoliko pravnčkih i političkih rasprava. Devedesetih godina izdao je u njemačkom jeziku brošuru „Oesterreich und die kroatische Frage“. Dok je bio sudski praktikant u Trstu, za holesti Matka Bašićana, uređivao je „Našu Slogu“. Uredio je istarske narodne pjesme, koje su doživjele dva izdanja. Dr Laginja se je mnogo bavio gospodarskim pitanjima te je ustrojio i vodio najveći novčani zavod u Istri, Istarsku posujmicu u Pulj, a i sad u svojim starij danima ne sustaje, te ga vidimo predsjednikom Zadruga za izgradnju malih stanova u Zagrebu i ucesnikom u mnogim pothvatima opće narodne koristi.

Kratk je taj prikaz života našeg Laginje. On nam nemože da kaže sve što je dr Matko učinio za našu Istru i naš narod. Dr Laginja je bio odvjetnik, čija kancelarija je bila narodnim uredom. Branio je i zastupao naš svijet u Istri, plaćao da tako kažemo biljege svojim klijentima i narod ga je prozvao „našim gospodinom“. Bio je narodnim zastupnikom najizloženijeg hrvatskog kotara u Istri i doživio je da je došao, čak i 1911., u uži izbor kod izzra za bečki parlament u Pulj, gdje bi četvrti hrvatski mandat Istre bio siguran da nije vlada radila za talijansko kandidata. U parlamentu je s drom Dulibićem i Prodanom i drugovima zastupao starčevićanski ponosito hrvatstvo a u delegacijama znao je da kaže mnogo neobičajih gorkih istina i pred samim Franjom Josipom. Tako na velikim položajima, premda u časti prvog hrvatskog bana koji je primio Regenta 1920. g. u Zagrebu, dr Matko je uvijek ostao sviježao, nesebičan i karakteran. A najveća bol dra Matku jesu prizori, kad toliki bivši patrioti gaje i bacaju svoj hrvatski ponos i svoje hrvatsko ime i idu raznim nehrvatskim putevima, a ne će da kao što je kazao on „čuvaju svoju bit kako

tine hiljada naših sadržavljana drugih narodnosti biti u demokratskoj i naprednoj državi prvom i najjačom vezom svejudskog bratstva i općeg mira. Stoga pozdravljamo kongres 40-milijunske skupine narodnosti kao najveći evropski parlament visokog svehratskog osjećanja i kao najvećeg ratnika za slobodu, jednakost, pravo.

Božo Dulibić.

mrki vuče“. Neka je našim Laginji utjecha da mu u njegovu tihu jubileju čestitaju milijuni Hrvata.

Bog Vas poživio, gospodine doktore Mato, na mnogo godina zdrava i vedra!

Balinanje pred sudom

U utorak pred osječkim sudbenim stolom odgovarao je po zakonu o štampi odgovorni urednik *Hrvatskog Lista* zbog jednog članka, u kojem se oštro osuđuje postupak žandarmerije a Baranji, gdje je došlo do jezovitog i divljačkog napadaja na mirne ribare. Žandari su među nje upali i počeli ih kudacima mlattiti tako, da su jednog ribara izranili po glavi, prisila i citavom tijelu. On je na koncu kleknao pred opite žandare i sklopljenih ruku molio ih da ga puste, jer je otac petero djece. Obrana je pred sud dovela svjedoke o čeviču, koji su pod prisegom potvrdili ove navode, pa bađači je dokaz istine potpuno uspio, sud je odgovornog urednika riješio svake krivnje. Time su utvrđena žandarstva nasilja pred sudom, pa je sad na mjerodavnim vlastima, da povedu postupak protiv ovakvih žandara.

Rumunj-talijansko bratstvo

Piccolo donosi jedan opširan dopis iz Bukurešta o talijansko-rumunjskim odnosajima. List kaže, da je prijateljstvo između te dvije zemlje od velike koristi, ali je do sada manifestirano samo sa puno riječi a malo djela. Kad je Averescu, kao prijatelj Italije, zaključio pakt prijateljstva, činilo se da će on uroditi plodom. Međutim Brătianu je oborio Averescua i stari general nikad više ne će povratiti izgubljeni prestiž. Zato se talijanska politika mora novo orijentirati prema Rumunjskoj. Rumunji žele prijateljstvo Italije, ali je ne vole onako kao Francusku. Mora se priznati, da sve manifestacije prijateljstva za Italiju nisu bile spontane, nego da ih je organizovao Averescu. Zalosno je, ali istinito, da je manifestacije kad je Italija priznala aneksiju Besarabije Rumunjskoj, organizovala policija po naredben generala Averescua() Brătianu je međutim sada uništio sve plodove rada Averescua. Bukurešt ne gleda više na Italiju, nego se oslanja na Malu Antantu, koja je jedina obrana od eventualne revizije mirovnih ugovora. Osim toga Rumunjska je u dobrom odnosima sa Poljskom. Zato Italija, ako želi prijateljstvo sa Rumunjskom, mora da vodi smisljenu politiku i da na sjednici Društva Naroda zauzme rumunjsko

stanovište u njenom sporu sa Mađarskom.

Kandidatska lista Hrvatske pučke stranke za sjevernu Dalmaciju

Nosilac liste je profesor Ivo Juras.

Kotarski kandidati su: za Šibenik-Knin: Vladimir Kulić, trgovac iz Šibenika; zamjenik je Joso Teskera, težak iz Kijeve;

za Preko-Biograd: Marko Mašina, zadrudni činovnik iz Preka; zamjenik je Ivo Kovačević, poštar iz Ražanca;

za Drniš: Frane Ramljak, težak iz Siverića; zamjenik je Mate Bulat, težak iz Mirlovića-Zagora;

za Pag-Rab: Joso Felicinović, radnički strukovni tajnik iz Paga; zamjenik je Ante Librenjak, ekonom iz Raba;

za Benkovac: Marko Vunić, nastavnik građanske škole iz Stanjkoraca; zamjenik je Simo Kovačević, poštar iz Vinjerca.

Braću hrvatski izbornici! Glasajte kod izbora 11. rujna za kandidate Hrvatske pučke stranke u treću žaru! Na našoj listi nalaze se težačke korjenjke Ramljak, Teskera i Bulat, u najvećem radničkom kotaru kandidira veliki radnik za radnički narod Felicinović, naše obrtnike i trgovce predstavlja kandidiran u dva najjača kotara Vl. Kulić, od svih stranaka samo HPS kandidira zadržarekome, Mašinu i Librenjaka, a našu činovničku sirotinju predstavljaju činovnici-učitelji Juras i Vunić, Kovačević i Knežević.

Kod izbora 11. rujna glasajte, braću hrvatski izbornici, za listu koja se nalazi na hrvatskoj trobojnici!

Živio Hrvatski narod! Živjela Hrvatska pučka stranka!

Rasprava o krivnji za svjetski rat 1914-1918

Najnoviji svezak poznate Revue des Deux Mondes - august 1927 donosa zanimivo poglavje iz uspomena nekadašnjeg ruskog ministra vanjskih poslova Sazonova, o žalosnim danima jula 1914. Ministar izjavljuje da je najvještaja tada direktno kriva Engleska. Sazonov vrta ovo: Austrija je u sporazumu sa Njemačkom navlaš predala ultimatum u Beogradu na dan odlaska Poincea i Viviana iz Petrograda (prvi kao predsjednik francuske republike a drugi kao ministar-predsjednik nalazili su se baš onih dana u Petrogradu u zvaničnoj posjeti. O ur). Time je pripremila francusko-ruski zajednički nastup u odlučnome času. Njemački poslanik u Petrogradu je u svoje vrijeme upitao rusko vanjsko ministarstvo, kada će otputovati francuski državnici. Putovanje do Pariza je trajalo četiri dana. Taj čas je izabrala austrijska diplomacija. Sazonov je hito, čim je doznao za ultimatum, produljiti rok koji je dobila Srbija za odgovor. Antanta je trebala vremenom za pregovaranja. Ali Bechtold je drsko odbio molbu. A onda je odgovorio Pašić po savjetu Sazonova da će Srbija pristati na sve zahtjeve osim onih, koji bi kršili njezino državno pravo. Sazonov je pokušao uplivati na Berlin. Nema sumnje da bi bila Njemačka opreznjija da je Engleska naglasila svoju siglasnost sa francusko-ruskim mišljenjem. Ali engleski poslanik Buckanan je odgovorio, da engleska javnost neće nikada pristati na rat radi Srbije. Britanska vlada nije htjela upozoriti Beču Berlin, da Engleska nesmetje ostati neutralna u slučaju da segnu Rusija, Njemačka i Francuska u austro-srpski spor i Rim nije htio da osudi austrijski nastup. Bechtold je ponovno odbio predlog da nešto ublaži oštri ultimatum. Tako

je postala Engleska direktno kriva za buknuće svjetskog rata. Sazonov svršava: „Dobro se sjećam kakav utisak je napravila g. 1911 slična engleska izjava nakon agadirskog događaja, kad smo bili na rubu svjetske ratne pogibelji. Ako bi Engleska naglasila svoju solidarnost sa francuskim stanovništvom, nastepala bi se odmah oluja, koja se skupila jula 1914. Uvjeren sam da bi preporučila berlinska vlada Beču što više umjerenosti i nebi huškala na rat, ako bi imala pred sobom englesku izjavu. Veliko klanje bi bilo odgođeno za mnogo godina, možda i za neodređeno vrijeme.“

Sazonov se pozivlje na uspomena Tripitza. I Betmann-Holweg piše da je bio engleski najvještata Njemačkoj najteži udarac što je ikad Njemačku zadeseo.

Nasilja fašističke Italije nad prezimenima

Našoj javnosti je već poznato da je komisija prefektare u Trstu zaključila da poitalijananci 1258 prezimena slavenskoga porijekla, koji idu u alfabetu kod slova A. od Adamića do Antonovića, Ostavljajući sada na stranu ogromna broj takvih imena, moramo se osvrnuti na to poitalijančenje. Jer to poitalijančenje slavenskih imena je zbilja nasilno, kad uzmemo uobzir da i nakon sve velike agitacije za promjena prezimena gore spomenuta komisija na svom sastanku od 8. o. mj. konstatira da je u roku od aprila o. g. pa do sastanka komisije u Trstu, koji ima 250.000 stanovnika, nije prikazano nego — 158 molba za promjena prezimena.

Sada eto hoće fašistički režim da silom pretvori Adamiće u Adamu, Ambrožiče u Ambrosi, Antončiće u Antoni itd. Zakon kojim hoće raznarediti da se služe, nosi datum od 10. jan. 1926. Do 7. aprila o. g. vijedio je samo za Južni Drol, a onda je protegut i na našu Primorje. Zakon dijeli dvije vrste imena: 1. imena talijanskog i 2. imena tuđeg izvora. Prvu vrstu može mijenjati komisija sama i protiv volje posjednika imena, dočim za prezimena tuđeg izvora mora moliti sam posjednik. I tome se može prigovoriti. Ali sad odjedamput talijanska komisija stoji na staoavištu da su sva imena, koja se izvađaju iz kršnih, talijanskog porijekla. Tako će morati da stradaju Franići, Lijjići, Stipančići (oni će nositi imena Stefani, Stefanini itd.), Ivankovići, itd. Ne bi bilo isključeno da kad bi mudraci s trščanske prefecture htjeli ići dalje, mogli bi početi talijančiti i slavenska imena, koja znače bilo kakvi prirodni pojma. Stradali bi Janjići, Vučići, Golubovići, Kravari, Pelčići itd. Držimo da bi npr. i imotskom Ujeviću mogli nadjenuti Dall' Ogljo ili Olgjati. Živio i takav patent! Taj način fabrikacije talijanskih prezimena uzročava vrlo teško i vrlo ozbiljno lična građansku slobodu i baca glasovite trščan- „Solone“ ne u XIX. v., nego daleko u doba prije francuske revolucije.

Radnički pokreti u Japanu

A Industrija u Japanu je plod XX vijeka. Razvoj industrije najbolje će pokazati ova tabela poduzeća i radnika po statistici jap. ministarstva trgovine:

	Poduzeća	Radnika
1909	22.238	800.637
1914	20.628	948.265
1919	30.790	1.671.990
1920	38.813	1.554.727
1921	49.380	1.635.811
1922	46.427	1.691.019
1923	47.747	1.716.533

Počeci radničkih organizacija u

sindikalnog smislu idu od g. 1914. Centar se nalazi u Kautō-u, poznatom japanskom kulturnom središtu. Profivno intelektualcima s krajnje ljevice koji imaju sve vlastitosti zapadnjačkih pokretača, radnički elementat je htio staviti pokret na bazu korporacija. Stranka Rōdō Sōdōmei u kojoj su se te dvije struje bile, odlučila se g. 1923 za engleski labourizam (umjereni, etički socijalizam).

U septembru 1923 veliki potres je bacio zemlju u ekonomsku nevolju. Industrija je naglo propala i tek što se pridigla. U maju 1925 je ekstremna ljevičarska frakcija ostavila stranku i organizirala se kao Rōdō hyōgi kvai (radnički savjet).

U šibenskom okrugu žara HPS je treća

Boljševička Rusija

Ruska komunistička stranka broji po službenom izvještaju njenog tajnika Molotova 1.122.847 članova. Između njih je 167.000 lanjskih pridobioca. Pravi toista uposljeni radnici sačinjavaju tek 31% članstva. Stranka da pomalo raste te da treba očiviti njezin rad. Treba jedamput za uvijek ukloniti razuzdanost (!) i pijančevanje (II), kojim su se ponegdje obrukali vodeći komunistički krugovi.

Papini-Giulioffii: Dizionario dell'omo salvatico

Savez (Alleanza)

Dvije ili više država sklope među sobom savez, kad se jedna boji druge, ili pak kad se dvije boje treće.

Čim se promijene interesi i položaj, onda se savez razriješi i jučešnji saveznici si danas nastijete rat.

Ne treba posebice istaknuti da se pakti saveznštva moraju brižno skrivati, i to baš tako brižno kao spoinje bolesti.

Zborovanje (Assemblea)

Imamo tri glavne vrste zborovanja: 1. Zborovanje narodnih predstavnika, na kojem predstavnici proučavaju način, kako da ljude učine još glupijima i opozuju; 2. Zborovanje dioničara, na kojem se podijeli dozvoljeni ili nedozvoljeni dobitak novčanih poduzeća, koja se iz opreznosti nazivaju anonimnima; 3. Svakogodišnje zborovanje političke stranke, na kojem se stranka rascjepi u dvije ili tri skupine, da se u novoj godini opet počne s početka prekoristan rad za narod.

Taksena marka (Bollo)

To je obavezan znak kojim nam stobodna vlada daje okuštati neprocjenjive dobrote svoje neprocjenjive slobode.

Taksene marke, marke za pisma, taksirane liste i obilježovani papir svake vrste svjedoče svake sekunde da svedina, med-i-miljeko-radijavajuća moderna država nije na te zaboravila.

Možda će nas kroz kratko zadesiti sreća, da ćemo ići okolo obučani uzduž i poprieko samim markama. Imaćemo marku na celu jer mišlj, ina našima jer slušaj, na nosu jer njuši, na ustima jer govore i jedu, na rukama jer nisu noge, na nogama jer nisu ruke i konačao i marku na stranji, ako bude htjela da ima pravo, koje si do sada još nije pridobila, da name same sjesti na stolica ili čuđnuti na noćnu posudu.

Onda će se sloboda ugristi za rep i sastaviti potpun krug apsolutne tiranije.

Nema ga (je), nema ga (je)

Postojnja u trgovini, otvorenosti u Euznalizmu, vjernosti u braku, djevičanstva kod neudatih, jasnoće kod filozofa, lojalnosti u politici, uvjerenja kod advokata, hrabrosti kod buntovnika, plemenitosti kod građana, genijalnosti kod profesora, mira u Evropi, krščanstva u svijetu i tako dalje. To su same stvari, kojih nema, pa nema.

Diktatura u Španjolskoj

Najvažnije pitanje Španjolske jest još odavna federalističko. Španska država je historički postala od historičkih pokrajina stare i nove Kastilije, Leona, Galicije, gornje i donje Andaluzije, Asturije, Kastro-maduce, Murcije i Valencije, Aragonije i Katalanijom, Navarre i Baske, koje su se u borbi protiv Arapa međusobno po dinastičkim vezama zadržile, očuvajući ipak svaka za se svoju ustavnu, upravnu i finansiaku nezavisnost. Provincijalne osobitosti su se do današnjeg dana sačuvala, a osobito oštre su protivnosti između Kastilije čiji diktator je postao državni jezikom, i Katalanija gdje se u početku išlo za obnovom katalanskog jezika i kulture, pa se prešlo na zahtjev administrativne samouprave a to se danas već razvilo u pravi pokret za nezavisnost. To je krivica liberalnih vlada, koje su svojim otporom protiv katalanščine, koju nisu htjeli ni kod nauka vjere trpjeli, postigle da se osim katalanskog regionalističkog pokreta, koji je samo autonomističan, pojavi u najnovijoj dobi nacionalistički, koji je baš separatistički.

Habsburgovci pod kojima je Španjolska sredinom XVI vijeka bila na vrhuncu svoje snage, pustili su provincijama njihove historičke privilegije, premda su ih pod kraj počeli već i čestoko ograničavati, a Bourbonci koji su zavladali g. 1700, počeli su po francuskom uzoru sistematično sa potpunim centralističkim apsolutizmom i ukimoli pokrajinske staleške saboru. Budeći da su i centralno- to južnoameričkim kolonijama i Meksikom vladali pod formom vicekraljevstva strogo centralistički, ove su se tekom XVIII i XIX vijeka, izrabljivajući francusku tuđinsku vladu u materinako zemlji i građanske ratove koje su tome siljedili, materijalno i moralno pomoću Engleske redom oslobodili; i Kubu je Španjolska na taj način izgubila. Kad se tekom XIX vijeka u Španjolskoj politička orijentacija izvršila u separatistose (kasnije liberalce) i moderadosce (kasnije konzervativce), koja se onda do današnjih dana stabilizirala i to po engleskom primjeru, teko da se obe stranke u vladu alternativno nasljeduju — liberalci su postali zagovaračima centralizama, uzakonjenog ustavom g. 1876, dočim su konzervativci koji su Španjolskoj tada u našem vremenu bile najvažniji državničkima Maure, više akomni autonomizmu, dočim federalizmu. U potpunom anarhiji, koja je vladala u Španjolskoj od g. 1868 do 1874, federalizam je igrao vrlo važnu ulogu, tako da je g. 1873 proklamirana federalistička republika, koja je brzo podlegla monarhistima pod vodstvom oficira. Nakon toga israđeni ustav kopiran je po francuskom, država je podijeljena u 49 umjetno razgraničenih pokrajina, općinska uprava ima svoje zastupstvo (ayuntamiento) čiji predsjednik (alcade) se upravi od vlade kraljevskim dekretom oktroira, kao što stoji i od općinskih ayuntamenta izabrano pokrajinsko zastupstvo direktno ispod vladinog gubernadora. Ođe Maure predlagana općinska autonomija nije prošla a tako isto ne i provincijalne autonomije za Katalaniju, iako ju je podupirao čitavi episkopat koji sjedi na Ipno u senatu i tvori u Španjolskoj snažan politički faktor, kao što i katolički radnički sindikati i sinli katolički Seljački savez. Stoga je čisto prirodno da se umjereni regionalizam morao da ukloni krajnjom separatističkom nacionalizmu pod vodstvom Nouguésa i da separatistički katalanski pokret izrabljaju za se socijalisti i komunisti, koji radi nakon rata nasloše proletarizacije Španjolske sve to više pridobivaju na terenu.

Obe najjače stranke su tekom zadnjih 50 godina od kad je stupio na vladu kralj Alfons XII te je završena borba između „kristinaca“ i „karlista“, parlamentarizam dovele do potpunoga apsurda. Politički život Španjolske se odigrava potpuno izvan naroda i predstavlja samo običnu borbu za vlast između liberalne i konzervativne stranke, koje su pak podijeljene u razne frakcije, u kojima klikarški motivi igraju glavnu ulogu. Razlika u kulturnom nazoru nije od kakvog praktičnog značenja u borbi stranaka, jer su i liberalci, iako slobodnomislilački njansijsani, praktični katolici. Više načelosti je kod konzervativca, koji su međusobno ipak jako po ukim partizanskim vidicima diferencijalni. Vidu nije stvarao parlament, usgo je svaka vlada, koja bi periodično došla samim putovima do vlasti svoj parlament potkupijvanjem - u vrijeme prije diktature se davalo za glas 60 do 100 duroa - sebi stvarala. Faktički vlada svaki ministar-predsjed-

nik. Taj način vlade, koji se sastojao u tome da obadje strane mijenjaju svoje uloge, dao se podržati samo koruptivnom administracijom, što ima i teške posljedice na finansijskome polju. Narod je bio došao do toga da u političkom životu nije više uopće učestvovao, da je stranačka borba potpuno kompromitirana i da svi poštenji elementi rade izvan politike. Međutim dok politika zanima samo šarliste i baka Španjolsku, koja je imala nakon svjetskog rata sjajne mogućnosti za međunarodni politički i gospodarski napredak, u propast, cvatu literatura, umjetnost i znanost, jer im najbolji posvećuju svoje snage nehtajući ih trošiti na areni političke borbe. To ima dakako i svoje slabe posljedice. Koristi imaju od toga s jedne strane vojnički krugovi, koji su u Španjolskoj od valkada izvršili svaku revoluciju, i s druge strane španjolski socijalisti. Ovi zadnji su se nakon svjetskog rata sve to više izradikalizirali, jer si danas nasuprot stoje u Španjolskoj prekomerno obogaćeni veliki industrijski bankovni koncerni i proletarijat, ali i socijalistička opozicija je afrikonirana i nosi žig sindikalizma, želeći po sovjetskom uzoru sudružiti organizaciju proizvodnje; osim toga se istiskuju sindikati među sobom tako tuku (Syndicato libro i Syndicato unico). Taj revolucionarni radikalizam, koji je vrlo nasilan, a praktičnih uspjeha ima vrlo malo, veda je na mlini oficirskih organizacija, takozvanim "juntama", koje, imaju svoj uzor u generalu Primo, koji je u godinama 1868/70 kušao suzbiti španjolsku političku anarhiju, jednom rukom i poštenim namjerama. Španjolske junte nemaju unutarnje veze s talijanskim fašizmom, nego su stari modoljubni produkt, a postoje i fašizmom izvršene analogije.

Unutarnji politički potožaj Španjolske se teško zapleo još i nakon marokanske kampanje. Španjolska je što se toga tiče žrtva englesko-francuske borbe za prvenstvo. Španjolska bi Maroko pustila, kad bi joj Engleska vratila Gibraltar. Jer ta na to dakako ne misli, Španjolska se marokocko Rifa, gdje ima rudnika, grčevito drži i štiti internacionalisti Tangara, koji bi Francuska kao protutežu Gibraltara htjela dobiti u svoj posjed. Tako Engleska Španjolsku podupire, marokci Rifačci se bune i Španjolska je doživjela u marokockom ratu a guerillisku borbu s Arabima. Primom porac za prvenstvo i suda u bezimenu kampanja minjano vojca i bijede ljudskog materijala, radi čega je taj rat bio postao narodu silno mrzao. Hojevi u Maroku su bili najbolje agitacijsko sredstvo za sve opozicione stranke: za konzervativne kad nisu na vlasti, za socijaliste koji time agitiraju protiv imperijalizma, za republikance koji su sve neuspjehne bacili na monarhizam, za katoličke regionaliste i nacionaliste koji su radi toga vrlo opravdano bacali kritiku na liberalni centralizam, i za jarmiste koji bi htjeli na španjolskome prijestolju vidjeti Don Jauma. Oficirske junte su pak pokazale na liberatce kao na korupcioniste, koji su se zakvačili u Rifu samo radi rudnika i koji su u marokockoj aferi burzovnim špekulacijama zaradili brojne milijune. Junte su 1923 položaj iskoristile, bacile liberalni kabinet, pokvarenih civilista i ustanovile pod vodstvom Prima de Rivera vojničku diktaturu, koja je u saglasnosti s krunom nastupila baš mirno. Ukinute su bile sve slobodne ustave, za koje Španjolci ionako nedaju ni prebijene pare.

Uspjeh te revolucije je još i sada sumnjiv. Politički ciljevi junte su nejasni, orijentacija je negativna, nalme otpor protiv iskorenog liberalnog parlamentarizma. Glavno pitanje Španjolske je federalizacija, koja bi probudila zaspane sile starih pokrajinskih kultura, potegnula u svoj krug i Portugal i opet vezala s materinskom državom španjolski govoraće države centralne i južne Amerike. S time je vezan i gospodarski i socijalni problem koji traži rješenje u smislu socijalnog napretka. Treći problem je pametna vanjska politika bez imperijalističkog avanturizma.

Tečaj Slov. Dječkop Saveza

Od 8. do 11. augusta održala je Slovenska dječka zveza veliki sastanak akademičara i srednjoškolsaca na Goru Dikli kod Celja. U raspravama je učestvovalo preko 120 učesnika. O životu francuskih i engleskih katolika izvijestili su gg. Čajkar (Pariz) i Kuhar (London). O zbliženju istočne i zapadne Crkve govorio je g. Hladnik. G. dr Čibej je održao predavanje o vrednotama slavenstva. O političkom položaju u pojedinim slavenskim državama govorio

je dr. Korošec, a o slavenskim narodnim manjinama poslanik Smodej. Tečaj je uspio na opće zadovoljstvo.

Vrlo bi dobro bilo kad bi se i kod nas uveo sistem tečajeva, koji predstavljaju nešto doista demokračna a uz koje je, što je vrlo važno, vezana diskusija, koje danas u hrvatskom katoličkom pokretu, nakon dr. Krakovih vremena, i nema. Sistem kongresa i letova predstavlja samo paradu koja može da bude i bez kakve ječe sadržine i služi više ispućavanju govoru nego tečajih malih i velikih govora i govoranija.

Veliko slavlje hrvatskog Orlovstva u Sarajevu

U nedjelju i ponedjeljak održan je najveći ovogodišnji orlovski nastup te do sada najveći hrvatski orlovski slet uopće. Centar Bosne, Sarajevo primilo je hiljade oduševljenog Orlovstva i naroda.

Orlice su od 8. 12. VIII. održale vrlo uspjesi prički tečaj, kojemu je prisustvovalo preko 150 učesnika. Učesnice-Orlice i učitelje-Orlice zadnja dva dana imale su svoja posebna zborovanja. U četvrtak večer održana je skupština Orličkog Okružja Učesnica. U petak je počelo dačko zborovanje i zborovanje orlovskih radnika, a u popodne Saveznog Vijeća.

U subotu je održana godišnja skupština Hrvatskog Orlovskog Saveza, na kojoj je učestvovalo par stotina delegata. Za predsjednika HOS-a izabran je ponovno dr. Protulipac, za tajnika dr. Merz. Predsjednikom Sveze Hrvatskih Orlica izabrana je g. Marica Stanković. Kroz čitavu subotu i nedjelju u-

jutro stizavali su iz pokrajine brojni učesnici sleta. Samih organiziranih Orlova došlo je 2800, osim ostalih prijatelja Orlovstva. Rekord je odnio Vares, iz kojega je došlo 200 Orlova i 800 ostalih učesnika. Velik broj učesnika dali su Jajce, Zenica, Zagreb, Subotica (100), Mostar, Đakovo, Požega, Šibenik (50). U svečanostima sleta učestvovali su biskupi dr. Mileta, dr. Šarić i Mišić.

U subotu navečer nakon svečanog dočeka gostova iz gornje Bosne i Hrvatske, razvila se ogromna bakljada. Veličanstvena povorka od samih 1500 Orlova i Orlica u odori sa 600 lampiona te glazbama: Orlovskom, željezničarskom i hrvatskom iz Sarajeva te orlovskim iz Đakova, Požege, Doca i Davora, krenula je kroz gusti špalir oduševljenog naroda. Pred franjevačkim bogoslovijem pozdravio je nepregledne mase u ime pripravnog odbora bivši nar. poslanik dr. L. Pavičić, a u ime Orlovstva g. Josip Stipančić, kojima se zahvalio nadbiskup dr. Šarić.

U nedjelju u jutro obdržana je u Nar. Pozorištu velika matineja a počast franjevačkom jubileju.

Popodne završena su Savezna natjecanja, koja su započela rano ujutro. Prvenstvo u vrsti zadobio je đakovački Orao, dok je prvo mjesto u natjecanjima dobio Subotičanin. Popodne su Orlovi i Orlice pošli do na grob pk. Rogulje i položili mu na grob lijepe vijence, kojom prigodom je član predsjedništva HOS-a g. I. Jakovljević održao vrlo lijep govor. Uvečer je održana u đupkom punom u Nar. Kazalištu ve-

lika orlovska akademija, na kojoj su izvedene krasne gimnastične vježbe i produkcije. Proslav je održao načelnik HOS-a g. D. Zanko, a govorio je i predstavnik Čehoslovačkog Orlovskog Saveza.

U ponedjeljak već u 8 sati počela se vrstati, a u 9 sati krenula je ogromna povorka od preko 7000 ljudi sa oko 3000 vojnički organizovanih Orlova i Orlica i hiljadama najboljih narodnih nošnja sarajevskih ulicama. Uz zvukove 7 glazba narodno veselje i oduševljenje nije moglo da polegne. Oko 10¹/₂ sati ogromni Martićev trg bio je prepun orlovstva i naroda. Tihu službu Božju očitao je vrhbosanski nadbiskup dr. Šarić, preko koje je održao vrlo zgodnu prigodnu propovijed. Nakon posvete Sredna susova slijedilo je javno zborovanje, na kojem govori sveuč. prof. dr. A. Živković o katoličkom preporodu u dahu sv. Franje.

Popodne je na ogromnom SASK-ovom igralištu izvršen veliki orlovski nastup. Drži se da je nastup gledalo preko 10.000 gledalaca. Nastupilo je: muškog članstva 260, ženskog 210, muškog naraštaja 40, ženskog 20. U krasnim narodnim nošnjama nastupila je skupina Orlica iz Koboša (Slavonija) vježbom "žetelice", koja je sve zadržala. Podijeljeno u skupine nastupilo je 56 Orlica u vježbi s vijencima. Velika skupina od 50 Hercegovaca nastupila je posebnim vježbama. Na spravama nastupilo je 40-tak vježbača.

Orlovski nastup završen je uz veliko oduševljenje naroda. Tako je Orlovstvo našlo plodna tla i u Bosni.

Iz grada i okolice

Punto franco. Komisija stručnjaka skupa s predstavnicima mjesnih vlasti otkrila je da uzme za bazu šibenskog Ponto franco — vancarske zone, novi gat, koji se nalazi u gradnji.

Svevropske veselače utakmice u Comu, u kojima će učestvovati kao prvaci Jugoslavije momčad naše Krke, održat će se u nedjelju. Naša momčad je u Comu stigla vrlo dobro raspoložena.

Nesreća na moru. Javljaju nam da se kod Preka dogodila teška nesreća na moru. Nevrijeme je zahvatilo jednu lađu u kojoj se nalazilo 15 putnika. Lađa se prevrнула i nije uspjelo nego samo osmorici da se spasu. Kažu nam da jedan loger, koji je prolezio mimo na zapomaganja nije se ni osvrnuo već je pristijedio napred. Da će njegov kapetan biti kažnjen nema sumnje.

† **Marica ud. Bogdanović** Jučer je umrla nakon duge bolesti Marica ud. pok. Paške Bogdanović, opće poznata i voljena žena i majka. Počivala u miru, a rodbini naše žalovanje.

Drugo izdanje dra Krstelja. Odvjetnik dr. Kožal, koji stoji na mjestu načelnika šibenske općine, nikako si ne može predstaviti da njegov položaj manjine i njegovog tvrdovratno držanje općinskoga stolca ne odgovara više ne samo načelu lojalnosti, nego ni najobičnijoj političkoj korektnosti. G. odvjetnik dr. Kožal ne saziva sjednicu vijeća, iako je to još u junu bilo u opć. vijeću primljeno; ne će da se odreče mjesta načelnika, da bi se pokušalo po-

zadnji put da dođe do sloge, stranaka; uporno i tvrdo drži se načelničke stolice i u prekjucerašnoj Jadr. Pošti daje nekakvu izjavu, u kojoj ništa manje nego veli: „Općina će se raspustiti, kad ja budem htio (!). Kad pak općina bude raspuštena, onda ću preuzeti komesarijat (!) i raspisat izbore, kad ja budem htio (!)“. Ovakav postupak je više nego skandalozan i nalazi na osadu svih korektnih ljudi. Međutim neka odvjetnik dr. Kožal, koji nastupa u drugom izdanju predratnoga Krstelja, znade da ne će sve ići onako, kako bude on htio, jer će možda isprazniti mjesto na kojem stoji brže nego što misli.

U zadnji čas doznajemo da je s izvjesne strane zatraženo poništenje liste Hrvatske seljačke stranke za šibenski okrug, jer da je sastav liste izvršen nepravilno.

† **Krste Sekso.** Na sv. Roka pri povratku u Šibenik 72-godišnji starac Krste Sekso je fatalnim slučajem pao u more. Iako brzo iz mora izvučen, boležljivog starca nije uspjelo prevesti na život. Pokoj mu vječni a rodbini naše žalovanje!

Broj izbornika. Donosimo broj birača u pojedinim općinama šibenskog okruga prema definitivno ispravljenim stalnim biračkim spiskovima. Sam grad Šibenik u 5 svojih izbornih birališta ima ukupno 3617 birača. Sela šibenske općine podijeljena su u 9 izbornih birališta, a ukupno imaju 5248 birača. Prema tome šibenska općina ima skupa 8865 birača, skradinska općina ima 3346, općina Tijesno 2428, Zlari-

1366, a vodička općina 726 birača. U cijelom šibenskom srezu dakle je 16731 birač. — U kninskom izbornom srezu ima svega 13.155 birača i to u općini kninskoj 8602, a u vrličkoj 4553. — Izborni srez drniški ima svega 7324 birača, a od toga općina Drniš 5757, općina Promina-Orslaj 1567 birača. — U benkovčkom srezu ima 17.046 birača, od toga benkovčaka općina 4253, Stankovi 1344, Obrovac 4184, Smilčić 1185, a Kistanje 3718 birača.

Raspuštene su općinske uprave u Zlariju i Promini.

Nova knjiga o racionalnom vinarenju. Nadzornici vinarstva Mate Bobanović i Oskar Lyon-Bilić napisali su za naše vinogradare knjigu pod naslovom: Radnje oko vina. U knjizi naći će svaki vinogradar potrebite upute za racionalno pripravljanje i njegovanje vina. Knjiga je napisana za naše južne prilike, a svrha joj je da našeg neupućenog vinogradara dignu iz neznanja. Kao što su težaci kod drugih naroda prigrlili napredan rad, tako ga moraju prigrliti i naši. Grozna posljedica primitivnog rada u našim podrumima je kvarenje vina! Te strašne posljedice treba da iz naših koba nestane, ako je našim teškaku stalo do napretka i ekonomskog blagostanja. Rečena knjiga je dakle našem vinogradaru potrebna, kao što mu je potrebiti i svagdašnji kruh!

Knjigu će prodavati Zadržna Poljodjelska Poslovnica u Splitu. Cijena joj je 40 Dinara za one, koji se preplate do konca ovog mjeseca. Kasnije će knjiga, bez troškova opreme, zapadati 45 Dinara.

Kandidatske liste. Kao četvrti za sjev. Dalmaciju predana je okružnom sudu lista radikalne frakcije dra N. Subotića, kojoj je on nosilac. Sreski su kandidati: Za Benkovac: prota Sergije Urukalo, svećenik u Splitu, i Tode Miović, trgovac iz

Benkovec; Za Biograd-Preko: dr Vjekoslav Miletić, advokat, Preko i Šime Milić, trgovac Sali; Za Šibenik-Drniš: Dr Dušan Ivetić, pomoć. Ministar za narodno zdravlje, Beograd i Šime Barbača, posjednik iz Tjjesna; Za Knin: inž. Vladimir Novaković, načelnik Min. Građevina, Beograd i pop. Pero Stojavljević, Sinj; Za Pag-Rab: Vilko Markovina, dipl. eksp. Akad., Novalja i Ivan Grašo, posjednik, Pag.

Lista davidovičevaca i zemljoradnika ima ove kandidate: Nosilac je Dan Škarica, posjednik iz Šibenika. Sreski kandidat za šibenski srez: Dr Nikola Princip, sreski ljekar u Čapljini, a zamjenik Pleslić Andrija težak iz Murtera; Za benkovački srez: Zečević Stevo, težak iz Jagodnje i Šime Morić, težak iz Stankovaca; Za izborne srezove Biograd-Preko te Rab-Pag: dr G. B. Andelinović, ministar za konstituantu i Dr Ivo Marčević, sreski ljekar u Prekome; drniški srez: dr M. Jaraj Dominis, advokat iz Šibenika i Pave Nakić, posjednik iz Drniša. Za kninski srez: Škovič Marko, načelnik u Promini i Krneta Dragutin, mehaničar iz Kistanja.

Kandidatska lista radikalne frakcije dra Nike Novakovića je ovako postavljena: Nosilac Dr Niko Novaković, bivši narodni poslanik iz Knina. Sreski kandidat za Šibenik-Benkovac: Miloš Parenta, prof. i rektor bogoslovije u miru iz Beograda i Šime Košević, zemljoradnik iz Bukovića; Za Biograd-Preko, te Rab-Pag, Kažimir Perkević, bivši svećenik iz Filip-Jakova i Ante Lučević, učitelj u pensiji iz Biograda; Za Drniš-Knin, kandidat je Jovan Ilić, zemljoradnik iz Pađena, a zamjenik Simo Vuković, zemljoradnik iz Cetine.

Konačno je predana i lista dra Kožula, koja je ovako sastavljena: Nosilac je dr Marko Kožul, odvjetnik u Šibeniku, kandidat za Benkovački i srez Biograd-Preko Antunović Josip, profesor iz Zemunika, a zamjenik Valčić Vice, oblasni poslanik iz Preka. Srez Drniš-Knin: Škopre Stipan, težak iz Unešiće, zamjenik Bojčić Josip, težak iz Ružića. Za srez Rab-Pag: Grc Blaž, težak iz Barbata, zamjenik Oštrić Ante, pens. opć. činovnik u Pagu. U šibenskom srezu kandidat je Škarica Julović Mirko pk. Petra, veleposjednik iz Šibenika, a zamjenik Milovac Krste, posjednik iz Konjevata.

Doprinosi u korist kupališta „Jadrija“. Da počasti uspomenu *Krste Iljadica-Grbešić*: Josip Jadronja Din 30. Da počaste uspomenu *Dinka Iljadica-Grbešić*: Tercanović Pio Din 100; Matačić Vice i Jadronja Josip po Din 30; Merlak Bruno i Frua Ante po Din 20. Da počaste uspomenu *Mihovila Matačića*: Jadronja Josip Din 30; Frua Ante i Merlak Bruno po Din 20. Da počasti uspomenu *Anke Šoltyšek*: Anka Ježina Din 10.

NAŠI DOPISL.

OTOK (kraj Korčule), koncem jula 1927. Nadogradnja franjevačke gimnazije. Godine 1922. bi uz franjevačku gimnaziju otvorena i konvikt, gdje su dobivali opskrbu i odgoj i oni daci, koji nijesu namjeravali da stupe u franjevački red. Godine 1924. dobila je ista gimnazija i pravo javnosti. Zavod, opskrbljen ne samo dobrim nastavnicima, nego i mnogobrojnim učiteljima, kao i drugim sredstvima potrebnim za svestrani odgoj učenika, brzo je stekao toliko ugled, da su i vrlo odlične obitelji iz gradova, koji obiluju raznim školama, slale na Otok svoju djecu. Prema broju prijava prostorije su zavoda postale naskoro premale. Tijekom pak prošle školske godine stiglo je toliko prijava za sljedeću školsku godinu, da se uprava zavoda ozbiljno bojala, da će morati da odbije više od tri četvrtine prijavljenih daka. Uprava franj. provincije sv. Jeronima videći napredak zavoda, a ujedno i njegove neprilike, odlučila je, da zavod nešto proširi podignućem zgrade za još jedan kat.

Pouzdanu se nadati, da se uprava spomenute provincije ne će zaustaviti na ovom koraku, nego da će svoju gimnaziju proširiti i uvesti svih osam razreda. Tim bi uvelike zadužili mnoge roditelje, koji teškim srcem podnose, da im djeca ostavljaju zavod u najkritičnijim godinama i stavljaju se u pogibelj, da izgube sve ono dobro, što su kroz četiri godine stekli.

Upis i primanje učenika u franjevačku gimnaziju na Otoku, svi roditelji, koji žele, da im dijete bude primljeno u spomenuti zavod, moraju da pošalju molbu najkasnije do 1. septembra. Uz molbu moraju da prilože krštenicu, liječničku svjedodžbu i zadržnu školsku svjedodžbu. Prijave i eventualne informacije daje: Uprava franj. gimnazije na Otoku kraj Korčule.

PUČKA TISKARA — ŠIBENIK

Prima na izradbu sve u tiskarsku struku zasijecajuće radnje.

Izradba brza i točna.
Uz najumjerenije cijene.

Vlasnik, izdavaatelj i odgovorni urednik: Ante Erga. — Tisak Pučke Tiskare u Šibeniku — (Predstavnik: Jerolim i Vjekoslav Matačić).

POKUČSTVO

ZA GOTOVO I NA OTPLATU
KOD TRGOVINE POKUČSTVA
I TAPETARIJE
RIKARD DELFIN - ŠIBENIK
VELIKI IZBOR DJEČJIH KOLICA

„ITO“ pasta za zube - najbolja!

VANJSKA VELETRGOVINA VINOM

nudi stalno namještenje sasvim pouzdanom okretnom i vještom mladm čovjeku, kojemu bi povjerila nabavu vina po Dalmaciji i vanjske poslove. Ponude uz preplate svjedodžba dosadašnje službe i zahtjeve nagrade pod „Marlijiv i povjerljiv P-619“ na *Interreklam d. d.*, Zagreb, Marovsta 30.

Radiona

svakovrsnih bačava Hönig i Kosmat, Zagreb, Klaučnička cesta 9 imade na skladištu u svakom izboru nove i rabljene uz dnevne cijene. Vanjske se narudžbe obavljaju brzo i savjesno.

Engleski ugljen le vrsti

Marka Labton

za gg. kovače i domaćice.

Jedino Skladište
za šibenski srez i sjev. Dalmaciju,
prodaja na veliko i na malo

Frane Karadjole, trgovac
Šibenik

BEČKI VELESAJAM

4. - 11. Septembra, 1927.

POSEBNE PRIREDBE

Izložba Sovjetske Rusije Talijanska Izložba
Japanska Izložba

„Tehničke novosti i izumi“

Hotelskih potreština sajam — Reklamna izložba

Radio sajam — Bečke krznene mode salon.

Visum nepotreban. Sa iskaznicom sajma (Messeeausweis) i putnicom alobodan prelaz granica u Austriju. Mađarski prolazak visum podijeljuje se kod predobojanja iskaznice sajma na granici.

Znatni popust na jugoslavenskim, austrijskim i mađarskim željeznicama, na Dunavu, na Jadranskom moru kao i u zračnom prometu.

Upute sviju vrsti kao i iskaznice (po Din 40.—) kod Wiener Messe A., G. VII, Messplatz 1, kao i za trajanja Leipziškog jesenskog velesajma kod izvjestovnice u Leipzigu, Austrijski paviljon, Hainstrasse 16-18 i kod počasnih zastupnika u

Splitu: Austrijski konzulat (Dr. Josip Beroš)

Putnički i prometni ured „Putnik“ Peristil.

Zadružna Gospodarska Banka d. d. u Ljubljani

VLASTITA ZGRADA — — —
UL. KRALJA TOMISLAVA 108

Podružnica Šibenik.

BRZ. NASLOV GOSPOBANKA
TELEFON BR. 16. NOĆNI 67

Podružnice: CELJE, DJAKOVO, MARIBOR, NOVI SAD, SARAJEVO, SOMBOR, SPLIT.

Ispostava: BLED.

Dionička glavnica i pričuva preko Din. 16.000.000.

Ulošci nad Din. 250.000.000 — — — — — Ovlašteni prodavaoc srećaka državne lutrije.

PRIMA ULOŠKE NA KNJIŽICE, TE IH UKAMAĆUJE NAJPOVOLJNIJE.

OPREMA SVE BANKOVNE I BURZOVNE POSLOVE POVOLJNO, TOČNO I BRZO.